

כתובות יב

עניין: לא מפיה אנו חייין

ריטב"א יג.

לא מפיה אנו חייין. נקיט האי לישנא דרך צחות, לפי ששינינו במסכת אבות²⁶ על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום.

שיטה מקובצת

(ט) וז"ל מרנא ורבנא הרב הגדול מהר"ר דוד בן אבי זמרה ז"ל, רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חייין וכו'. יש לדקדק מה ר"ל בזה הלשון של לא מפיה אנו חייין, ועוד שלא היל"ל אלא אינה נאמנת, לקושיא הא' י"ל שמפני שיש לנו שעל ג' דברים העולם עומד²³ והא' מהם הוא על האמת, וזו האשה אליבא דרבי יהושע אינה נאמנת, ומש"ה אומר אין אנו חייין אלא על האמת. ולקושיא הב' י"ל²⁴ שבוה הלשון הוא מתרין

ויש לי לומר דלכך קאמרי לא מפיה אנו חייין משום דהיא גרמה מיתה לעולם²⁶ בחלקלקות שפתיה ופתוייה, ומאחר שהיא גרמה מיתה לעולם אין אנו חייין אלא על הדין ועל התורה ועל האמת לכך אין להאמינה, והיינו דלא קתני כי האי לישנא גבי איש כלל, ואילו לטעמא דעל ג' דברים העולם עומד מה לי איש מה לי אשה.

מסכת אבות סוף פ"א

מביא חטא^{טו}: יח רבן שמעון בן גמליאל אומר^{טז}, על שלשה דברים העולם עומד^{טז}, על הדין ועל האמת^{טז} ועל השלום^{טז}, שנאמר (זכריה ח) אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם^{טז}:

פירוש הרע"ב

פן יוכיח פן ונחמנו: יח העולם עומד. יסוין של בני אדם מתקיים. אין זה כמו העולם עומד דלעיל: ע"פ

שער מאמרי חז"ל לאריז"ל - כתובות

מא' בגמ' מס' כתובות פ"א דט"ו ע"א וז"ל ר' יהושע אומר לא מפיה אנו חייין אלא הרי זו בחזקת מעוברת כו' שמעתי ממורי זלה"ה כי חכם אחד קדמון שהתוספות נסתפקו בתלמוד בג' מקומות ולא נתבאר להם פירושם והחכם ההוא ביאר שתייהם והשלישית לא ידע לפרשה ואלו הם השתים שביאר האחד היא מ"ש ר' יהושע לא מפיה אנו חייים דהול"ל אינה נאמנת וביאר כי הנה העולם מתקיים על שלשה דברים על הדין ועל האמת ועל השלום שנא' אמת ומשפט שלום שפטו בצעריכם ולפי שהאשה הזאת משקרת בדבריה לא מפיה אנו חייין ומתקיים העולם הב' הוא מ"ש בפ' שני דייני גזרות אדמון אומר הניח מעותיו על קרן הכזי וביאר כי קבלה בידו שטבע הכזי להחליף קרנותיו משצב שנים לשצב שנים כדוגמת הנחש המפשיט עורו אחד לשצב שנים וכשמחליף קרנות בסוף השנה השביעית טומנה בדרך באופן שאי אפשר לשום נברא בעולם למאור אותם ולכן נקט האי לישנא דהניח מעותיו על קרן הכזי. הג' היא מ"ש במסכת ר"ה פ"ב א"ר דוסאן ו' הרכינס עדי שקר הם כו' ולמחר כריסה בין שניה כו' וזה הביאור לא נודע אללו זהו מה שביאר מורי זלה"ה כי הנה נתבאר אללנו

אמרי פנחס ח"א, אמת אות י'

יש אנשים צדיקים שאין מרחקים עצמן מדברי שקר, אבל זו קשה מכולם. ועיקר העיקרים להרחיק עצמו מהשקר כמטחוי קשת, כדאיתא בגמרא (פנהדרין ז, א) עיר אחת ושמה קושטא ולא שכיב אינש בלא זמניה וכו'. וזה הפירוש: (כמוצא יב, ג) לא מפיה אנו חייין וכו' שאגב אורחא בא להשמיענו שמחמת שקרים לית חיות כלל^ט. ובשעת המגפה ר"ל אלו בני אדם שלא נזהרו משקר היו נופלין ומתים הרבה כמו קש, והוא ז"ל לא דאג כלל (נוסח אחר: ואמר [מוהר"ר רפאל בשם הרב ז"ל] בשעת הדבר לא עלה על ראשי שום מורא מחמת עצמי, כי ידעתי שאין אני אומר שקר, אבל אותן השקרנים נפלו כמו קש).

